

низка завдань, що потребують вирішення в умовах сучасних українських реалій на якісно нових засадах. ■

Калініна Людмила Миколаївна,

доктор педагогічних наук, професор,
учений секретар
Інституту педагогіки НАПН України

МОДЕРНІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ

КРИЗЬ ПРИЗМУ КОНЦЕПЦІЇ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Будь-яка реформа (лат. *reform* — перетворюю, змінюю, франц. *Réforme*) передусім означає перегляд форми в широкому значенні та є пов'язаною із системними змінами в державі та в усіх сферах суспільства. Реформування в галузі освіти, насамперед стосується законодавчих, інноваційно-концептуальних, змістово-технологічних змін і спрямоване на їх імплементацію.

Стратегічними завданнями реформування сфери освіти є модернізація наявної системи управління та її перехід від державно-адміністративної до державно-громадської форми управління на довірчо-партнерських засадах людиноцентризму [3], в якій органічно поєднуються, узгоджуються та координуються сфери діяльності, права, обов'язки і відповідальність «<...> особи, суспільства і держави<...>» в межах визначених повноважень, трансформаційні процеси та процеси розвитку. Важливість цього державницького завдання підтверджують результати опитування 1266 керівників освіти з 20 областей України, що складає 7,3% від загальної кількості управлінців у 2015/16 н.р. щодо невідповідності превалюючої форми управління в ЗСО сучасному етапу розвитку інформаційного суспільства та чинному законодавству, яка спричинює неефективність процесів і якість результатів. Упродовж 2015–2017 рр. адміністративно-командною формою управління радянської доби, за твердження цієї репрезентативної вибірки, стали послуговуватися 72% керівників, що становило на 12% більше порівняно з початком 2015 року — 60,0%.

Модернізація управління у сфері освіти, як комплексного процесу системних змін, має бути спрямована на втілення но-

вих ідей, цілей, парадигм, концепцій. З початку XXI століття й особливо впродовж останніх десяти років освітянській спільноті країни постійно пропонують різні концептуальні проекти реформування сфери освіти. Зокрема це: Національна доктрина розвитку освіти України (указ Президента України від 17.04.2002 року № 347/2002), Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2012 року (указ Президента України від 25 червня 2013 року № 344/2013); проект Концепції розвитку освіти України на період 2015–2025 років, створений стратегічною дорадчою групою «Освіта» в межах спільного проекту Міжнародного фонду «Відродження» та БФ «Інститут розвитку освіти» в липні 2014 року для надання консультативної й експертної підтримки Міністерству освіти і науки в розробленні Дорожньої карти освітньої реформи; Концепція середньої загальноосвітньої школи України, затверджена Президією НАПН України наприкінці березня 2016 року; Концептуальні засади реформування середньої освіти «Нова українська школа», представлені керівництвом МОН України наприкінці жовтня 2016 року; Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 р. (розпорядження ВРУ № 988-р від 14 грудня 2016 року); проект стратегічного бачення розвитку освіти в Україні (О. Співаковський і О. Панич), презентований наприкінці січня 2017 року тощо. За всіма реформами, модернізаційними процесами, концепціями стоять діти. Тому дуже важливо, як ці концепції спрацюють на їх потреби, здібності, інтереси та їхні очікування.

Акцентуємо увагу на управлінському модусі Нової української школи — підстав для розгляду світоглядно-ідеологічних засад і з'ясованих причин неефективного управління є достатньо. Концепцію Нової Української школи, яка б надавала рівні шанси на отримання якісної освіти для усіх, незалежно від фінансових статків і становища батьків, що, на наш погляд, є важливим і не тільки для України, створено авторським колективом представників МОН України, вчених і громадськості для дітей так званого покоління «Z», яке б не «відтворювало бідність». «Реформа Нової української школи — це довготривала реформа, яка розпочинається вже зараз» [2, с. 30] і має, не зважаючи на «розмиті» законодавчо-правові, когнітивно-змістові, організаційні, технологічні, управлінські засади, власний графік запровадження

реформи [2, с. 33] та план її впровадження з 2016 до 2019 року [2, с. 30–32]. Термін «управління» не було відображено в назві розділів концепції так само, як і в змісті таких підрозділів, як початкова школа, базова середня освіта та профільна середня освіта [2, с. 21–25], але за функційною належністю є іманентно їм притаманним. Феномен управління все-таки виявляється в назві розділів через такі поняття, як «автономія школи» і «справедливе фінансування». Специфіка концептів управління відбивається в тексті концепції НУШ через давно вже відомі педагогічній спільноті та задекларовані в доробку вчених, різних законодавчо-нормативних документах терміни: «управління системою освіти», «управління закладами освіти», «безпосереднє управління», «оптимізація управлінських процесів», «ефективне керування ресурсами та потоками», «керування емоціями», «...процеси управління мають бути максимально прозорими», «громадсько-державна система забезпечення якості», «академічна, організаційна, кадрова та фінансова автономія закладів освіти», «справедливе фінансування», «демократія, децентралізація, дебіюрократизація», «громадський нагляд», «ефективне управління». Привертаємо увагу, що в концепції застосовано і поняття «керування», і — «управління різними явищами, системами, процесами», наведено характерні ознаки управління, точніше його результативну характеристику — ефективність задля якості освіти через такі принципи як демократія, децентралізація, дебіюрократизація, справедливий доступ, і до інформації також. Але не вказано на концепцію управління, що була застосована, та форму управління, а лише вказано такі його складники, які визначають саме вид (це – Громадсько-державна система забезпечення якості й громадський нагляд, які більшою мірою характеризують громадський контроль нарівні з державним і внутрішньошкільним). Таким чином спостерігаємо розширення видів контролю, яким мають опанувати керівники й усі суб'єкти управління та громадського самоврядування в школі.

Управлінський концепт представлено в тексті усіх розділів концепції в звичних наукових і кібернетичних конструктах більшою мірою для науковців, а не для практиків, не «<...> простою мовою» [2, с. 2], зрозумілою для широкого суспільного загалу й усіх верств населення, як проголошували розробники Концепції НУШ. Порівняльний аналіз концептуальних засад реформування

в освіті здійснено вітчизняними вченими, результати якого мають бути враховані практиками в процесі окреслення та розроблення конкретних управлінських стратегій, проектів, концепцій [1; 2; 3; 4].

Докорінне реформування освіти, як переконливо підтверджує практика, розпочато одночасно за всіма рівнями освіти. Але, як одночасно переконує практика, визначення та обґрунтування на рівні кращих світових зразків законодавчо-правових і концептуальних засад державної освітньої політики не вирішує проблему їх сприйняття, розуміння, миттєвого запровадження та здійснення державно-громадського управління на демократичних засадах у сфері освіти країни. На сьогодні насамперед потребують усвідомлення в суспільстві значення людини, родини, школи та держави в розвитку кожної особистості, особистісних потреб, у запровадженні демократії та бажання громадян брати на себе особисту відповідальність за розвиток демократичного суспільства в Україні та всі консолідовані рішення в освіті, спрямовані на побудову сильної конкурентної країни.

У науковому вимірі потребує переосмислення сутність феномену управління та такої його форми, як державно-громадське, через визначення змісту та розкриття специфіки організації процесу управління (цілі, завдання, зміст, форми, методи, технології, механізми, засоби управління) в контексті його переходу від авторитарного адміністративно-командного управління індустріальної епохи до державно-громадського та до громадсько-державного управління на нових концептуальних засадах, адекватних сучасному етапу цивілізаційного розвитку інформаційного суспільства. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Калініна Л. М. Управління новою українською школою. Порівняльна характеристика концептуальних змін. *Директор школи*. 2017. № 1. С. 12–21.
2. Концептуальні засади реформування середньої освіти «Нова українська школа». Київ, 2016. С. 2, 21–25, 30–33.
3. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в освітньому просторі. Київ: Т-во «Знання» України, 2010. 385 с.
4. Нова Українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи / заг. ред. М. Грищенка. Київ: МОН, 2016. 34 с.